

နမ့်ဆိးကုဒီး ကိပ်ရိပ်န့ၣ်ဘဲရး(စ)တၢ်ဆါၣ်ၣ်ၣ် (COVID-19) န့ၣ်နကဘၣ်မၤမနုၤလဲၣ်

နမ့်ဆိးကုဒီး COVID-19 မ့တမ့ၢ် နသးမ့ၢ်ဒုဒီလာ နဘၣ်ကူဘၣ်ကိး ဘဲရး(စ)တၢ်ဆါၣ်ၣ်ၣ် COVID-19 န့ၣ်, လူၤပိၣ်ထွဲ တၢ်အပတီၢ်သ့ၣ်တဖၣ်လၢလၢ် နိသိးကဒီသဒတၢ်ဆါၣ်ၣ်ၣ်အါလၢ အရၤလီၤအသးဆူပုၤတဖၣ်လၢ အဆိၣ်လၢနဟံၣ်ဒီး နပုၤတတၢ်အပူၤန့ၣ်လီၤ.

အိၣ်လၢဟံၣ် လဲၣ်တၢ်ချာထဲလၢ ကဒီးန့ၣ်တၢ်ကူစါယါဘျါတၢ်အံးထွဲကွၢ်ထွဲ

မ့တမ့ၢ်လၢ တၢ်ဒီးန့ၣ်တၢ်ကူစါယါဘျါဘၣ်န့ၣ်, နကြး မးယံးထီၣ်နတၢ်ဟူးတၢ်ဂဲၤလၢနဟံၣ်ဒျါ သ့ၣ်တဖၣ်လီၤ.လဲၣ်တၢ်မၤ, ကွီ, မ့တမ့ၢ် ပုၤကမုၢ်တၢ်လီၤသ့ၣ်တဖၣ်တဂ့ၢ်. ပးဆဲးတၢ်သ့ ကမုၢ် တၢ်ဖိၣ်ဆုၢ်တၢ်ဆူလီၤက, တၢ်ဒီးသကိးသိလုၣ်, မ့တမ့ၢ် သိလုၣ်ဒီးလဲ (taxi)သ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်တက့ၢ်.

ဟံၣ်အိၣ်လီၤဆိန့ၣ်ကစါလၢ ပုၤအဂၤဒီး ဆၣ်ဖိကီၢ်ဖိသ့ၣ်တဖၣ်လၢ နဟံၣ် အပူၤ

ပုၤကိးဒီးကိးဂ- ဝဲအသ့ထဲအသန့ၣ် နကြးအိၣ်လၢဒီးအလီၤဆိး လၢအယံးလၢပုၤအဂၤ သ့ၣ်တဖၣ်လၢနဟံၣ်အပူၤန့ၣ်လီၤ. တၢ်ဟးလီၤလုၣ်ထဲလီၤအလီၤဆိမ့ၢ်အိၣ်န့ၣ် နကြးသ့လီၤဆိ အိၣ်ဖျါကိးန့ၣ်လီၤ.

ဆၣ်ဖိကီၢ်ဖိသ့ၣ်တဖၣ်- ဝဲနဆိးကုဒါ တဘၣ်ဖိၣ် ဆၣ်ဖိကီၢ်ဖိလၢပုၤဘၣ်ကွၢ်ကိးဒီးဆၣ်ဖိကီၢ်ဖိ အဂၤသ့တဖၣ်တဂ့ၢ်န့ၣ်လီၤ. ကွၢ် [COVID-19 and Animals](#) လၢနကန့ၢ်အါထီၣ်တၢ်ဂ့ၢ်တၢ် ကျိးအဂီၢ်တက့ၢ်.

တချးနလဲၣ်ဆူနကသံၣ်သရၣ်အဆိၣ် ဆဲးကျိးဆိအိၣ်ဖျါလီၤတံစိ

နမ့်ဆိၣ်ဒီးတၢ်ကူစါယါဘျါတၢ်ဆါၣ်ၣ်ၣ်အါပုၤတဂ့ၢ်, ဆဲးကျိးပုၤဟ့ၣ် တၢ်ဆိၣ်ဆူန့ၣ်အိၣ်ချူတၢ်ကွၢ်ထွဲ တၢ်ဒီး တဲဘၣ်အဲၣ်သ့ၣ်လၢ နဆိၣ်မ့တမ့ၢ် ဘၣ်သ့ၣ်သ့ၣ်နဆိၣ်ဝဲဒီး COVID-19 န့ၣ်လီၤ. တၢ် အံၤ ကမၤစၢၤ ပုၤဟ့ၣ်တၢ်ဆိၣ်ဆူန့ၣ်အိၣ်ချူတၢ်ကွၢ်ထွဲတၢ်အဲၣ်ဒီးလၢကဟံးထီၣ်တၢ်အပတီၢ်သ့ၣ် တဖၣ်လၢ ကဟံးလီၤဆိပုၤအဂၤသ့ၣ်တဖၣ် နိသိးတဘၣ်ကူဘၣ်ကိး မ့တမ့ၢ်တဆိၣ်လၢ တၢ်လီၤဘၣ် ယိၣ်အလီၤတဂ့ၢ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

ဖျိၣ်ထီၣ် နီၣ်ကျါဘဲာဲ

နကြးဖျိၣ် နီၣ်ကျါဘဲာဲ ဝဲနဆိၣ်လၢပုၤတဂ့ၢ် မ့တမ့ၢ် ဆၣ်ဖိကီၢ်ဖိအိၣ်ဆယၤ(အဒိ-နဆိၣ်ယုၣ် ဒီးပုၤအဂၤလၢဒီးအပူၤ မ့တမ့ၢ် ဒီးသကိးသိလုၣ်) ဒီးတချးနလဲၣ်ဆူ ပုၤဟ့ၣ်တၢ်ဆိၣ်ဆူန့ၣ်အိၣ် ချူတၢ်ကွၢ်ထွဲတၢ်အဲၣ်ဒီးန့ၣ်လီၤ. နဖျိၣ် နီၣ်ကျါဘဲာဲမ့ၢ်တသ့ (အဒိ-ဒီဖျိၣ်လၢ တၢ်ကိးတၢ်ခဲအိၣ် လၢနကသိထီၣ်သါလီၤ)န့ၣ်. ပုၤအဂၤသ့ၣ်တဖၣ်လၢအဆိၣ်ယုၣ်ဒီးန့ၣ်တကြးအိၣ်ဒီးန့ၣ်လၢဒီး တဖျါၣ်ယိအပူၤ, မ့တမ့ၢ် အဲၣ်သ့ၣ် ကြးဖျိၣ် နီၣ်ကျါဘဲာဲ ဝဲန့ၣ်လီၤနဒီးအါန့ၣ်လီၤ.

မၤဘၢ နတၢ်ကုဒီး နတၢ်ကဆဲသ့ၣ်တဖၣ်

မၤဘၢ နကိၣ်ပုၤဒီး နနီၣ်ဒုယုၣ်ဒီး ထံးဂျူစးခိကပုၣ်စဲ နကုဒီးနကဆဲအါန့ၣ်တက့ၢ်. တၢ်ကိၣ် ထံးဂျူစးခိလၢနသ့အါဝဲသ့ၣ်တဖၣ်ဆူ တၢ်ကမ့ၢ်ဒၢအပူၤန့ၣ်တက့ၢ်, တဘျီယိန့ၣ် သ့ကွၢ်နစု တဖၣ်ယုၣ်ဒီးချါသိး ထံးအစုၤကတၢ်န့ၣ် ဝဲကိး ၂၀ မ့တမ့ၢ် မၤကဆဲ နစုသ့ၣ်တဖၣ်ယုၣ်ဒီး တၢ်မၤကဆဲကဆိၣ်စုကသံၣ်လၢ သံးအစိထံပုၣ်အစုၤကတၢ် ၆၀ တုၤ ၉၅ မျးကယၤ, မၤဘၢ နစုတဖၣ်အဖဲဒိၣ်ခဲလၢ ဒီးဒီးဒုးအီၤတုၤအယုထီၣ်န့ၣ်တက့ၢ်. နစုတဖၣ်မ့ၢ်ဘၣ်အါန့ၣ် နသ့ ချါသိးထံန့ၣ် ဂ့ၤဒိၣ်ဝဲန့ၣ်လီၤ.

ပးဆဲးတၢ်သ့သကိး နီၣ်ကစါတဂၤသ့ဟံၣ်ယိအတၢ်ပိးတၢ်လီၤတဖၣ်

နတကြး သ့သကိး လီၤခိတဖၣ်, ထံးခွးတဖၣ်, ခွးတဖၣ်, တၢ်ဆိၣ်တၢ်ဆိအပိးအလီၤတဖၣ်, တၢ် ကံးညၢ်ထွဲသ့တဖၣ်, မ့တမ့ၢ် လီၤမံတဖၣ်ဒီးပုၤအဂၤတဖၣ် မ့တမ့ၢ် ဆၣ်ဖိကီၢ်ဖိတဖၣ်လၢနဟံၣ် အပူၤဘၣ်န့ၣ်လီၤ. ဝဲနသ့တၢ်ပိးတၢ်လီၤသ့ၣ်တဖၣ်အါဝဲန့ၣ်, အဲၣ်သ့ၣ်ကြးဘၣ်တၢ်သ့အိၣ်ယုၣ် ဒီး ချါသိးထံစိစိန့ၣ်လီၤ.

သ့နစုတဖၣ် ဝဲအံၤခဲအံၤ

သ့နစုတဖၣ်ယုၣ်ဒီး ချါသိးထံ အစုၤကတၢ် ဝဲကိး ၂၀ န့ၣ်တက့ၢ်. ချါသိးထံ မ့ၢ်တဆိၣ်န့ၣ်, မၤ ကဆဲကဆိၣ်စုသ့ၣ်တဖၣ်ဒီး တၢ်မၤကဆဲကဆိၣ်စုကသံၣ်လၢ သံးအစိထံပုၣ်အစုၤကတၢ် ၆၀ မျးက ယၤ, မၤဘၢနစုတဖၣ်အဖဲဒိၣ်ခဲလၢ ဒီးဒီးဒုးအီၤတုၤအယုထီၣ်န့ၣ်တက့ၢ်. နစုမ့ၢ်ဘၣ်အါန့ၣ် နသ့ချါသိးထံန့ၣ် ဂ့ၤဒိၣ်ဝဲန့ၣ်လီၤ. ပးဆဲး ထိးဘၣ်နစဲၣ်ချ့, နါဒု, ဒီး ကိၣ်ပုၤတဖၣ်ဒီး နစုလၢ နတသ့ဘၣ်ဒီးဘၣ်အီၤသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်တက့ၢ်.

မၤကဆဲကဆိၣ် “တၢ်လၢအဘၣ်တၢ်ထိးဘၣ်အီၤခဲအံၤခဲအံၤ” အမံၤဖဲဒိၣ် ကိးနံၤဒီး

တၢ်လၢအဘၣ်တၢ်ထိးဘၣ်အီၤခဲအံၤခဲအံၤအမံၤဖဲဒိၣ် ပုၣ်ယုၣ်ဝဲ စီၤနီၤဒိၣ်ဒီတၢ်ဖးထီၣ်တဖၣ်, စ့ပွဲ အခိၣ်ဒုတဖၣ်, ပဲတြီအကမိၣ်တဖၣ်, တၢ်လုၣ်ထဲလီၤအတၢ်ပိးတၢ်လီၤတဖၣ်, တၢ်ဟးလီၤတဖၣ်, လီ တံစိတဖၣ်, ဒိၣ်ပျူထၢၣ်စုပိုၤလီၤအလီၤတဖၣ်,ထဲးပလဲးတဖၣ်, စ့ပွဲလၢလီၤမံကပၤတဖၣ်န့ၣ်လီၤ. လၢန့ၣ်အမံၤဖဲဒိၣ်. မၤကဆဲကဆိၣ် တၢ်အမံၤဖဲဒိၣ်တဖၣ်လၢဘၣ်သ့ၣ်သ့ၣ်အိၣ်ဒီး သ့ၣ်, တၢ်အုၣ်, မ့တမ့ၢ် နီၣ်ခိအထဲအနီၤလၢအဖိခိၣ်န့ၣ်တက့ၢ်. သ့ ဟံၣ်ယိတၢ်မၤကဆဲကဆိၣ်ကသံၣ်ပြီအထဲ မ့တမ့ၢ် တၢ်ထွဲ နီၣ်တၢ်လီၤလၢတၢ်ကျးလီၤအပူၤအသိးန့ၣ်တက့ၢ်. တၢ်ကျးလီၤပုၣ်ယုၣ်ဝဲ တၢ်န့ၣ် လီၤတဖၣ်လၢ ကသ့တၢ်မၤကဆဲကဆိၣ်အတၢ်ပိးတၢ်လီၤ ပုၤဖျါဒီးတၢ်ဘၣ်ယိၣ်ဒီး တုၤလီၤတီၤလီၤ, ပုၣ်ယုၣ်စုၢ်ကိးဒီး တၢ်ဟ့ၣ်ပလီၤသ့ၣ်တဖၣ်လၢ နကြးဟံးန့ၣ်အီၤ ဝဲနသ့တၢ်ပိးတၢ်လီၤအါန့ၣ်လီၤ- ဒ်အမ့ၢ် တၢ်ဖျိၣ်စုဖျိၣ်တဖၣ်ဒီး တၢ်မၤလီၤတံၢ်ဝဲလၢ နဆိၣ်ဝဲဒီး တၢ်ပျဲန့ၣ်လီၤကလံၤလၢအဂ့ၢ် ဝဲနသ့ဝဲ တၢ်ပိးတၢ်လီၤအါန့ၣ်လီၤ.

ဒီးကွၢ်ဒီး ကွၢ်ထံသမံးဒီး နတၢ်ဆါအပူၤန့ၣ်တဖၣ်

နတၢ်ဆုးတၢ်ဆါအံၤ မ့ၢ်နးန့ၢ်အလီၤန့ၣ် ယုထံၣ် တၢ်ကူစါယါဘျါတၢ်ကဟုကယၢ်တဘျီယိတက့ၢ် (အဒိ- တၢ်ကသါထီၣ်ကသါလီၤတၢ်ကိးတၢ်ခဲ). **တချး**နယုထံၣ်န့ၢ် တၢ်ကဟုကယၢ်န့ၣ်, ဆဲးကျိး ပုၤဟ့ၣ် တၢ်ဆိၣ်ဆူန့ၣ်အိၣ်ချူတၢ်ကဟုကယၢ် ဒီးတဲဘၣ်အဲၣ်သ့ၣ်လၢ နဆိၣ်, မ့တမ့ၢ် နဘၣ်တၢ် သမံးထံလၢ နဆိၣ်, ဒီး COVID-19 န့ၣ်လီၤ. တချးနလဲၣ်ဆူ တၢ်သ့ၣ်ထီၣ်အပူၤဖျိၣ်ထီၣ် နီၣ် ကျါဘဲာဲတက့ၢ်. တၢ်အပတီၢ်သ့ၣ်တဖၣ်အါ ကမၤစၢၤ ပုၤဟ့ၣ်တၢ်ဆိၣ်ဆူန့ၣ်အိၣ်ချူတၢ်ကွၢ်ထွဲတၢ် အဲၣ်ဒီးလၢ ကဟံးလီၤဆိပုၤအဂၤသ့ၣ်တဖၣ် နိသိးတဘၣ်ကူဘၣ်ကိး မ့တမ့ၢ်တဆိၣ်ဝဲ တၢ်လီၤ ဘၣ်ယိၣ်အလီၤတဂ့ၢ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

မၤ နပုၤဟ့ၣ်တၢ်ဆိၣ်ဆူန့ၣ်အိၣ်ချူတၢ်ကွၢ်ထွဲတၢ်အဲၣ်ဒီးလၢ ကကိး လီၤကဝီၤ မ့တမ့ၢ် ကီၢ်စဲၣ် တၢ် ဆိၣ်ဆူန့ၣ်အိၣ်ချူဝဲကျိးန့ၣ်တက့ၢ်. ပုၤလၢ အဘၣ်တၢ်ဟံးအီၤလၢ တၢ်ဒီးကွၢ်ဒီးတၢ်ကွၢ်ထံသမံးဒီး မ့တမ့ၢ် လၢကဘၣ်ဒီးကွၢ်ထံသမံးဒီးလီၤက့ၤအနီၤကစါအသးသ့ၣ်တဖၣ်အါ ကြးပိၣ်ထွဲ တၢ်န့ၣ်ကျိးသ့ၣ်တဖၣ်လၢအဘၣ်တၢ်ဟ့ၣ်လီၤအီၤခိဖျိ လီၤကဝီၤတၢ်ဆိၣ်ဆူန့ၣ်အိၣ်ချူဝဲကျိး မ့တမ့ၢ် တၢ်ဆိၣ်ဆူန့ၣ်အိၣ်ချူပုၤသ့ပုၤဘၣ်သ့ၣ်တဖၣ်, ဒ်အကြးဝဲအဘၣ်ဝဲအသိးန့ၣ်လီၤ.

နမ့်ဆိၣ်ဒီး တၢ်ကူစါယါဘျါဂ့ၢ်ဂီၢ်အူ ဒီး နလိၣ်ကိး ၉၁၁ န့ၣ်, ဘိးဘၣ်သ့ၣ်ညါဘၣ် ပုၤဘၣ်မ့တမ့ၢ် ဒါလၢဝဲကျိးဝဲကျိးအပူၤလၢ နဆိၣ်, မ့တမ့ၢ် နဘၣ်တၢ်သမံးထံလၢနဆိၣ်, ဒီး COVID-19 န့ၣ်တက့ၢ်. မ့ၢ်သ့မ့ၢ်ဘၣ်န့ၣ်, ဖျိၣ်ထီၣ် နီၣ်ကျါဘဲာဲတချး ဂ့ၢ်ဂီၢ်အူတၢ်ကူစါယါဘျါတၢ်မၤစၢၤ သ့ၣ်တဖၣ် ဟဲတုၤန့ၣ်တက့ၢ်.

ဆိကတီၢ် ဟံၣ်တၢ်ဟံးအိၣ်လီၤဖးလီၤဆိ

ပုၤဆါတဖၣ်လၢ အဘၣ်တၢ်ဟံးဂၢ်ဟံးကျါလၢအဆိၣ်ဒီး COVID-19 န့ၣ်, ကြးအိၣ်လၢ ဟံၣ် တၢ်ဟံးအိၣ်လီၤဖးလီၤဆိတၢ်ပလီၤအသးတဖၣ် တုၤလၢတၢ်ဘၣ်ကူဘၣ်ကိးအူ ပုၤအဂၤအိၣ်အတၢ် ဘၣ်ယိၣ်အါစုၤလီၤန့ၣ်လီၤ. တၢ်ဆါတၢ်လၢ တၢ်ကဆိကတီၢ်ကွၢ် ဟံၣ်တၢ်ဟံးအိၣ်လီၤဖးလီၤဆိ တၢ်ပလီၤအသးတဖၣ်အါ ကြးဘၣ်တၢ်မၤဆိလၢ တၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ဘၣ်တၢ်အါအဖိခိၣ်,ဆိၣ်ယုၣ်ဒီး တၢ်တၢ်ပိၣ်သကိးတၢ်ဒီး ပုၤဟ့ၣ်တၢ်ဆိၣ်ဆူန့ၣ်အိၣ်ချူတၢ်ကဟုကယၢ်တၢ်တဖၣ် ဒီး ကီၢ်စဲၣ် ဒီး လီၤကဝီၤတၢ်ဆိၣ်ဆူန့ၣ်အိၣ်ချူဝဲကျိးသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

